

GERTRUDE

Een zwarte komedie in tien scènes

door

CEES BAVIUS

TONEELFONDS J. JANSSENS B.V. – 2000 Antwerpen

Tel: 03 366 44 00

E-mail: bestellen@toneelfonds.be

Website: www.toneelfonds.be

VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **GERTRUDE** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties, Facebook en eventuele andere publicaties de volledige titel(s) en naam van de oorspronkelijke auteur: **CEES BAVIUS** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de lettergrootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van Toneelfonds J. Janssens bv.

Wettelijk depot D/2022/0220/048
ISBN 9789038516684

Copyright: © 2022 Toneelfonds J. Janssens bv

Internet: www.toneelfonds.be
E-mail: bestellen@toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (YouTube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van TONEELFONDS JANSSENS te Antwerpen.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van TONEELFONDS JANSSENS te Antwerpen.

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij **TONEELFONDS JANSSENS te Antwerpen**

Telefoon 03 366 44 00

Website: www.toneelfonds.be

Email: rechten@toneelfonds.be

IBAN: BE37 3631 4081 3728 BIC: BBRUBEBB

Geen enkele andere instantie dan TONEELFONDS JANSSENS heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

Aanvraag vergunning tot opvoering:

Aankoop van minimaal 5 tekstboekjes bij de uitgever.

Gebruik bij voorkeur de aanvraag module op www.toneelfonds.be.

Zie ook de brief, welke u bij aankoop van de scripts heeft ontvangen (tevens bewijs van aankoop tekstboekjes bij uitgever), of informeer ons via de mail/per post. Bij vragen kunt u bij ons informeren. Uw aanvraag dient tenminste **vier weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van Toneelfonds Janssens. Eventueel extra voorstellingen dienen uiterlijk 1 dag voor de dag van de opvoering te worden aangegeven.

U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Aanvraag vergunning tot HER-opvoering(en):

1. Gebruik bij voorkeur de aanvraag module op www.toneelfonds.be of via de mail/per post met uw gegevens naar Toneelfonds Janssens. Uw aanvraag dient tenminste **vier weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van Toneelfonds Janssens

2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% boete worden verhoogd. Het tarief wordt met boete verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen vier weken voorafgaand aan de voorstelling. Algemene voorwaarden zie www.toneelfonds.be.

Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.

Rechten NEDERLAND: I.B.V.A. HOLLAND BV, afd. Auteursrechten, Postbus 363, 1800 AJ Alkmaar Telefoon (072) 5112135 – info@ibva.nl. Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

PERSONAGES

(4 dames – 1 heer)

AGAATH, moeder van Ewout / vriendin van Gertrude

EWOUT, zoon van Agaath / getrouwd met Dorotheé

REGINA, dochter van Gertrude

ISABEL, vriendin van Regina

DOROTHEE, vrouw van Ewout

DECOR

Midden achter op het podium de doodskest, geflankeerd met twee kaarsen. In de linkerhoek achter twee stoelen; in de coulissen een bloemenstandaard met bloemen. Tijdens de voorstelling zetten de spelers deze op het podium.

Gedurende de voorstelling regen en onweer op de achtergrond

MUZIEK in de Foyer: kerkklokken

(De voorstelling begint: het publiek wordt door de twee medewerkers begeleidt naar de zaal.)

Scène 1

(Agaath en zoon Ewout komen op.)

AGAATH: Welk financieel probleem?

EWOUT: Jouw financieel probleem.

AGAATH: Dat is opgelost.

EWOUT: Opgelost?

AGAATH: Het probleem is verholpen.

EWOUT: Hoe heb je dat in hemelsnaam gedaan?

AGAATH: Nou... gewoon.

EWOUT: Gewoon?

AGAATH: Ja, gewoon.

EWOUT: Hoezo gewoon?

AGAATH: Nou... gewoon.

EWOUT: Moeder!

AGAATH: Ewout! Gewoon. Simpelweg gewoon! Het probleem is niet meer. Het probleem bestaat niet meer. Concentreer jij je nu maar op jouw probleem.

(Agaath loopt naar de kist en legt de bloemen op de kist, verlegt deze een paar keer tot ze goed liggen.)

Typisch Gertrude. Code rood vanmiddag. Hoe krijgt ze het voor elkaar?

EWOUT: We zijn veel te vroeg. De uitvaart is pas om twee uur.

AGAATH: Ik kreeg een mailtje van Regina of ik vroeger wilde komen. Ze wil iets bespreken. En jij hebt jezelf uitgenodigd.

EWOUT: Moeder, ik moet met je praten....

(Agaath geeft de jas aan Ewout, loopt naar rechts op zoek naar een stoel. Ewout kijkt naar de jas. Gooit deze op de kist en loopt naar Agaath.)

Dorothe is furieus en...

(Agaath kijkt naar de stoelen. Ewout zet er één neer. Agaath gaat zitten.)

Zij heeft mij op straat gezet! Op straat. Ik sta op straat! Ik ben eruit geschopt!

(Agaath kijkt naar de jas op de kist. Ewout ziet het. Loopt naar de kist en pakt jas.)

AGAATH: En nu?

EWOUT: Nou, ik dacht... jij zegt altijd dat het huis te groot is voor jou alleen.

AGAATH: *(ontzet)* Jij wilt toch niet bij mij komen wonen?

EWOUT: Nou... zó erg is dat toch niet? En dan is gelijk jouw financiële probleem...

AGAATH: Ewout, ik heb geen financieel probleem. Ik ben nu ruim zes jaar alleen en dat bevalt me prima. Dat wil ik graag nog hééél lang zo houden.

(Ewout kijkt naar jas, loopt naar de kapstok in de coulissen en hangt deze daar op. Als hij weer terug op het podium is...)

Wat een noodweer. Kijk maar uit dat jullie kelder niet onder water loopt, ze verwachten meer dan 50 millimeter regen. Met dit weer moet je thuisblijven.

EWOUT: Ik heb geen huis meer. En geen thuis. Daarom moet ik met je praten.

AGAATH: Jouw vrouw moet je niet meer en dan kom je hier onder Agaath's rokken schuilen?

EWOUT: Wat moet ik dan? Ze...

AGAATH: ...heeft groot gelijk om jou d' ruit te gooien. Dat had ze al veel eerder moeten doen. Ze heeft meer pit dan ik dacht.

EWOUT: Tjonge, wat een inzicht. Misschien moet jij je excuus gaan aanbieden voor al die keren, dat jij...

AGAATH: In de huidige situatie lijkt me dat gepaster voor jou. Wat heb je uitgespookt? Waarom is ze zo boos dat jij als een hazenwind naar je Agaathje komt rennen?

EWOUT: Daar wil ik het niet over hebben. Dat gaat je niets aan.

AGAATH: Je moet het wel bont gemaakt hebben. Tjonge! Is ze met de mattenklopper achter je aangekomen?

EWOUT: Met de koekenpan, die nieuwe, die ik van jou heb gekregen, voor mijn verjaardag.

AGAATH: Ja, dat is een goede pan daarvoor. Ze heeft stijl, dat vrouwtje van jou. Hoewel, de mattenklopper is ook een prima optie.

EWOUT: We hebben geen mattenklopper.

AGAATH: Dat is dan een mooi cadeautje. Wanneer is ze jarig?

EWOUT: 31 december, dat weet je best.

AGAATH: Nou, op mijn leeftijd vergeet je dat soort dingen hoor.

EWOUT: Jij vergeet alleen wat je wilt vergeten. Dat werkt allemaal nog prima, daar boven, daar is niets mis mee.

AGAATH: Tja.....ik heb te veel. En jij hebt te weinig. Komt door Louis, die had daar ook niets. Jouw vader. Daar boven. En daar beneden ook niet.

EWOUT: Moeder.

AGAATH: Louis had dáár niks. En hij had dààr niks. 't Is een mirakel dat jij kwam. Een slappe zak, dat was het. Letterlijk en figuurlijk. Net een hondje, lag bij het minste of geringste op zijn rug, met zijn pootjes omhoog. Jij lijkt op hem. Ja, jij lijkt op hem. Als twee druppels water.

(Hevige donderslagen.)

Zou de bliksem hier kunnen inslaan? Dat alle doden in de rouwkamers hier weer opstaan? Dat is wel iets voor Gertrude, om zo uit die kist te stappen. *(Loopt naar de kist en kijkt.)* Ze ligt er mooi bij, vind je niet? Vredig, alsof ze vrede heeft met haar dood.

(Ewout loopt ook naar de kist, kijkt even en loopt weer weg.)

Ewout, wat is er gebeurd?

EWOUT: Dorothé heeft in mijn computer gekeken.

AGAATH: Aha... telefoons en computers, altijd de hoofdprijs.

EWOUT: Zij heeft in mijn bestanden gesnuffeld.

AGAATH: Kende ze jouw wachtwoorden dan?

EWOUT: Natuurlijk niet.

AGAATH: Hoe is ze er dan in gekomen?

EWOUT: Computeren is haar beroep, ICT-deskundige weet je nog?

AGAATH: Zij heeft dus jouw wachtwoorden gehackt. Ze is slim. Tenminste. Ewout...
wat is jouw wachtwoord?

EWOUT: ...eh...

AGAATH: Ewout... wat is jouw wachtwoord?

EWOUT: *(heel zacht)* Ewout-the-man-1970.

AGAATH: Wàt zeg je?

EWOUT: *(hard)* Ewout-the-man-1970.

AGAATH: Mijn hemel, hoe krijg je het verzonnen? Ewout-the-man-1970. En toen?

EWOUT: Toen heeft ze die bestanden gevonden.

AGAATH: Wat voor bestanden?

EWOUT: Nou, gewoon... bestanden.

AGAATH: Hoezo gewoon? Niks gewoon, vertel op.

EWOUT: Nou, gewoon... eh... privébestanden.

AGAATH: Dus jij hebt bestanden in jouw computer staan, die je vrouw niet mag zien,
maar die ieder kind kan openen?

EWOUT: Ik kon toch niet weten dat zij in mijn computer zou gaan snuffelen?

AGAATH: Dit is niet eens naïef, dit is... niet te geloven! En toen kwam ze je met de
koekenpan achterna?

EWOUT: Ik kreeg niet eens de kans om weg te rennen.

AGAATH: Waar?

EWOUT: Hier. *(laat de bult op zijn hoofd aan zijn moeder zien.)*

AGAATH: Dat is een goede bult. Het is ook een dure pan. Trouwens, veel schade
kan er niet zijn. Kun jij niets aan doen hoor, jongen, komt van je vader. Louis had
daar ook niets. Niet alleen daar trouwens. Die had nergens iets. En ik kreeg ook
niets, vijf jaar geleden. Weg was ie. Een hartaanval. Bleek hij ook nog een zwak
hart te bezitten.

EWOUT: Moeder!

AGAATH: Maar dat was ook het enige dat ie bezat. En schulden. Heel veel schulden.
Die kreeg ik. Oh ja. Een mobiele telefoon. Kreeg ik ook. Geen moderne
smartphone hoor, nee, zo'n oud, lelijk, aftands museumstuk, kun je alleen maar
mee sms'n. Maar wel één met een gigantisch geheugen. Nooit geweten dat die
man zo communicatief was. En dan vooral naar zijn schuldeisers, hè. *(Begint*

hard te lachen.) Ik ben benieuwd wat er in jouw computer staat. Weet jij dat het nooit in mij opgekomen is om in de telefoon van jouw vader te snuffelen? Om zijn berichten te lezen. Dat doet mijn generatie niet. Maar Dorothé doet het wel. Goed dat ze jou op straat heeft gezet. Dat kon ik niet meer doen. Ik kon 'm moeilijk met kist en al de deur uit gooien. Dat doet dat lieve vrouwtje van jou beter. Andere generatie, andere regels. Heb jij haar telefoonnummer? Dan kan ik haar even feliciteren. Dat is wel zo leuk op een dag vol condoleances.

EWOUT: Moeder!

AGAATH: Houd eens op met je eeuwige gemoeder. Wordt eens volwassen, jongen. En zeur niet zo. Wie zich brandt moet op de blaren zitten. Zou je hier ergens koffie kunnen krijgen? Daar ben ik wel aan toe. Het is een bijzondere dag, vandaag, vol noodweer, verassing en verdriet.

EWOUT: D'r is hier geen koffie. Het is een crematorium. Geen koffiebar voor alleenstaande verbitterde oude dames.

AGAATH: Zeur niet zo, Ewout. Ga koffie halen, ik heb het koud door al die nattigheid.

(Ewout loopt weg, op zoek naar koffie. Agaath loopt naar de kist.)

Tja Gertrude, daar lig je dan. Je ziet er goed uit, dat wel. Logisch. Je was nog hartstikke fit. Spartaans, dat was jij, Gertrude, spartaans Duits gezond. Tot je hoorde van de oncoloog wat er allemaal in jouw lichaam gebeurde. Ik vind het een rotstreek, om die pil zo snel te nemen. Je had toch kunnen wachten? Zo snel zaait het niet uit. Bovendien kunnen ze het vertragen. Maar ja, dat wilde jij niet. Baas over jezelf, dat was jouw lijfspreuk na de dood van jouw Günther. Ik hoor het je nog zeggen: *(roept)* "Baas over mezelf. Van nu af aan ben ik baas over mijzelf". Dat was vijf jaar geleden, Gertrude. Toen stonden wij ook hier, in deze rouwkamer, bij de kist van jouw Günther. "Wij laten ons niet kisten, Ons krijgen ze niet klein". Dat zei je. En je hebt woord gehouden, Gertrude. Ik huppelde mee. Achter jou aan. Jij was de baas. Niet alleen over jezelf. Maar ook over mij. Over iedereen. Het is waar, Gertrude, het was jouw bedrijf. Je had het kunnen bespreken, Gertrude. Je hebt gelijk. Je bent een dominant Duits kutwif. Zoals je zelf altijd zei.

(Agaath hoort geroezemoes van stemmen. Ze herneemt zich, staat snel op en loopt weg.)

Scène 2

(Het toneel is even leeg. Dan komen Regina en Isabel op. Isabel heeft bloemen in haar hand.)

ISABEL: Het is niet waar.

REGINA: Het is wel waar. Het is reuze waar. Het is meer dan waar.

ISABEL: Jouw Agaath?

REGINA: Yes.

ISABEL: Jij wist van niks?

REGINA: Nein.

ISABEL: En Agaath is er ook bij betrokken?

REGINA: Jawohl.

ISABEL: Wist jij dat zij zo close waren?

REGINA: Welnee. Mama zat altijd op Agaath te vitten. Ze hadden steeds woorden. Ruzie. Water en vuur. Tenminste, dat dacht ik, maar niets is wat het lijkt als het over mijn moeder gaat. *(ze roept richting de kist)* Fijn hoor, mama, dank je wel. Je hebt me echt blij gemaakt. Fijn, dat je dit allemaal ná jouw dood met mij gedeeld hebt.

(Isabel zet de bloemen neer, kijkt rond naar iets om het op te zetten. Loopt dan weg.)

ISABEL: Ik ga even kijken of ik iets kan vinden om de bloemen op te zetten

(Regina kijkt haar na, kijkt naar de kist, doet haar jas uit, hangt deze over de stoel en loopt naar de kist, blijft staan. Isabel komt op met standaard en andere bloemen.)

Ze hebben alleen dit.

(Regina antwoordt niet. Isabel loopt ook naar de kist.)

REGINA: Dank je wel voor alle hulp.

ISABEL: Ze ligt er prachtig bij.

REGINA: Dat hebben ze mooi gedaan, vind je niet?

ISABEL: Het lijkt net of ze beweegt. Gek hè, dat wij altijd denken dat de doden ademen.

REGINA: Kijk maar uit, bij Gertude is niets onmogelijk.

(Hevige donderslagen en regen/hagel-geluiden.)

ISABEL: *(lacht)* Zeker bij dit noodweer. Weet je dat ze code rood hebben afgegeven voor vanmiddag? Ik ben nu al doorweekt. Kletsnatte voeten.

REGINA: Dan doe je je schoenen toch uit?

ISABEL: Hier?

REGINA: Waarom niet? We worden snipverkouden met die natte sokken. Uit die schoenen.

(Regina pakt de stoel en zet deze bij de andere stoel. Gebaart Isabel dat ze moet gaan zitten. Isabel gaat zitten.)

Ik ga handdoeken zoeken.

(Regina gaat weg. Isabel neemt plaats op de bank en trekt haar schoenen en sokken uit. Ze wringt haar sokken uit. Schrikt van de plas water en probeert het met een zakdoekje schoon te wrijven. Regina komt terug met een rol toiletpapier.)

Geen handdoeken, maar dit voldoet. *(Ze kijkt rond, zoekt een plek om de sokken van Isabel te drogen. Legt ze op de kist.)*

Geen verwarming. Logisch met al die doden hier. Niet afgestemd op code rood.

ISABEL: Ik wil niet nieuwsgierig lijken, maar...

REGINA: Jij gaat het niet geloven, Isabel, echt niet. Het is te bizar voor woorden.

ISABEL: Vertel verder.

REGINA: Wil je alles horen?

ISABEL: Weet jij dat 65 tot 90 procent van alle gesprekken roddels zijn?

REGINA: Nou, goed dan. Ik begin bij het begin. Anders is het niet te snappen. Mijn papa had een vriendin. Een internetvriendin. Een cyberprostituee. Op zijn tachtigste. Kun jij je het voorstellen? Mijn vader? Tachtig jaar? Seks via de computer? Tenminste, daar is het mee begonnen. Want papa deed het ook real-life. In het Zorghotel, waar hij een paar dagen per maand verbleef om ons te ontlasten van de mantelzorg. "Dan hebben jij en mama even tijd voor jullie eigen dingen" dat zei hij. En hij rolstoelde vrolijk het zorghotel in om vooral zijn eigen ding daar te doen. Kunnen mannen op hun tachtigste nog een erectie krijgen? Jij bent van de weetjes.

ISABEL: Ongeveer 42 procent kan het niet op die leeftijd. Maar weet jij dat dat percentage tussen 40 en 50 jaar maar 14% is?

REGINA: Papa hoorde duidelijk niet bij die 42 procent.

ISABEL: Mijn Herman wel bij die 14.

(Regina kijkt Isabel aan.)

REGINA: Mama wist van niets. Ze ontdekte het na zijn dood. Er ging een wereld voor haar open, hé? Toen is ze dat escortbureau begonnen, wat ik je vertelde.

ISABEL: Een heus escortbureau met... eh... echte... prostituees?

REGINA: Jawohl. Prostituees, callgrils, hoeren, hoe je het ook noemen wilt, het komt op hetzelfde neer: betaalde seks!

REGINA: En niet zomaar een escortbureau. Nein. Een escortbureau om ouderen te helpen bij het seksen. Jawohl. "Escortbureau De Schone Slaapsters, speciaal voor oude mensen met seksuele wensen". Mama als de Happy Hooker, maar dan drieënzeventig jaar oud. *(loopt weer naar de kist.)* Waarom heb je nooit iets verteld, mama? Over papa? Over die vrouw? Jij wilde altijd alles alleen doen. Baas over jezelf. Wat moet je kwaad geweest zijn, toen je ontdekte dat papa... Heb je tegen zijn kist staan schreeuwen, als ik er niet bij was? Mij heb je niets verteld. Niets. Waarom niet, mama? Waarom vertelde jij nooit iets? Waarom wilde je altijd alles zelf doen? Nooit mocht ik je helpen. Dit heb je ook alleen besloten. En zelf gedaan. Ik mocht toekijken. Toeschouwen. Een toeschouwer, dat was ik. Jouw dochter. Jouw publikum. Ik mocht alleen komen om afscheid van je te nemen. En weg was je. Waarom mama, waarom wilde je niet delen? Waarom wilde jij nooit iets delen? *(kwaad)* Maar wel jouw dagboeken open en bloot breeduit op tafel leggen, zodat ik ze wel moest vinden. Jij wilde dat ik alles te weten zou komen. Alles! Over papa. Over jou. Over De Schone Slaapsters. Nou begrijp ik waarom je steeds zei dat geld verdienen dankzij internet zo gemakkelijk is.

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via www.toneelfonds.be de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

 bestellen@toneelfonds.be

 03 3664400

**TONEEL
FONDS** **ANSSSENS**
Voor de juiste keuze